

WNIOSKI I REKOMENDACJE

6. Forum Akademicko-Gospodarczego

W rozwoju polskiego społeczeństwa, podobnie jak w innych rozwiniętych krajach, nauka, kształcenie oraz przedsiębiorczość odegrały kluczową rolę. Spodziewamy się, że ich rola ulegnie zwiększeniu w kolejnych latach.

Nakłady na naukę i kształcenie w Polsce powinny być konsekwentnie zwiększane, aby osiągnąć w kolejnych kilku latach poziom rekomendowany przez UE. Jak pokazują wyniki wielu badań, przeznaczanie środków na naukę i kształcenie należy traktować jako bardzo opłacalną inwestycję w rozwój społeczno-gospodarczy.

Stojące przed naszym krajem współczesne wyzwania gospodarcze oraz społeczne wymagają od nas szczególnej refleksji, zarówno z punktu widzenia bieżącego funkcjonowania Państwa, jak też dla zapewnienia nam bezpieczeństwa w długofalowej perspektywie. Niezbędne jest zapewnienie mechanizmów włączających ośrodki naukowo-badawcze, uczelnie jak i specjalistyczne instytuty w realizację krajowych oraz regionalnych programów rozwojowych. Cyfryzacja, a wraz z nią automatyzacja i robotyzacja, uznawane są za krytyczny czynnik czwartej rewolucji przemysłowej w odniesieniu zarówno do sfery produkcyjnej, jak również usług.

1. W obszarze oceny działalności badawczo-rozwojowej nie ma rozwiązań idealnych, musimy natomiast pamiętać, że wiele badań ma charakter podstawowy. Kryterium ilości publikacji najłatwiejsze do osiągnięcia. Z punktu widzenia gospodarki natomiast korzyści z takich badań muszą być inaczej kwantyfikowane, gdyż pożytki społeczno-gospodarcze osiągane są tu w horyzoncie długoterminowym.
2. Fundamentalny problem naszego kraju to niski poziom finansowania prac badawczo-rozwojowych i administracyjne bariery we współpracy z ośrodkami naukowymi, w szczególności na rzecz sektora MSP, który *de facto* generuje obecnie połowę PKB;
 - zbyt skomplikowane wnioski i procedury są jednym z ograniczeń dostępności finansowania, szczególnie dla małych oraz mikro-przedsiębiorców – niezbędne jest ich znaczące uproszczenie i zapewnienie wewnętrznej spójności względem celu jakiemu mają sprzyjać;
 - brak dla MSP skutecznych mechanizmów stymulowania innowacyjności oraz budowania siły kapitałowej – potrzebne w tej mierze są także kompleksowe instrumenty fiskalne, szczególnie w odniesieniu do dostępności kapitału na gospodarcze przedsięwzięcia innowacyjne, które z natury cechuje podwyższone ryzyko.
3. Liczby nie kłamią, choć czasem mają gorzki wyraz. Siła nabywcza – polski PKB *per capita* = 77% średniej UE, natomiast nakłady na naukę to tylko 27%. Według Komisji Europejskiej Polska należy do krajów o najgorszej w UE jakości regulacji w kontekście obowiązującego dokumentu KE *The Innovation Principle*;
 - nakłady na badania i kształcenie powinny w kolejnych latach konsekwentnie zwiększane, gdyż poziom 1,4 % PKB na B+R w Polsce przy średniej 2,5% w krajach OECD, nie zmniejsza, a powiększa zapóźnienie naszego kraju pod względem innowacyjności;
 - uczelnie i instytuty należy włączać w realizację zadań w ramach krajowych, regionalnych oraz sektorowych programów rozwojowych;
 - niezbędne jest zapewnienie większej spójności w kryteriach oceny efektywności prac badawczych i rozwojowych.

4. Wg Światowej Organizacji Własności Intelektualnej na bazie materiałów World Economic Forum, w 2022 roku Polska zajęła alarmujące 94. miejsce pod względem współpracy przedsiębiorstw i uczelni w zakresie B+R. Działalność naukowa to mocno niedoceniany czynnik rozwoju cywilizacyjnego Polski;
 - współdziałanie przedsiębiorstw i uczelni wymaga wprowadzenia zachęt podatkowych, a zachęty do wdrażania rozwiązań innowacyjnych powinny być co najmniej na poziomie przeciętnych w krajach Unii Europejskiej;
 - realizacja doktoratów wdrożeniowych oraz prac badawczych wymaga kompetentnego wyjaśnienia wszystkich aspektów praw własności;
 - prace badawczo-wdrożeniowe powinny być traktowane jako bardzo ważna część dorobku naukowego, a miernik sukcesu winien zostać uzupełniony o wskaźnik określający ilość skutecznych wdrożeń – pod uwagę musi być brana również komercjalizacja badań, gdyż to ona wpływa na unowocześnianie i rozwój gospodarki.
5. Potrzeba powiększenia finansowania budżetowego, zwłaszcza na projektowe postępowania konkursowe. Oczekiwane jest stworzenie na poziomie rządowym/ministerialnym komórki analitycznej, dogłębnie badającej związku działalności badawczej z aspektami rozwoju cywilizacyjnego Kraju;
 - postuluje się powołanie Rady Strategicznych Programów Innowacyjnych w celu koordynowania oraz uzyskania synergii efektów badań, komplementarnie integrujących potencjał współpracujących jednostek wszystkich pionów nauki finansowanych w ramach NCBR, PARP, NFOŚiGW, BOŚ, PFR i BGK, jak również wskazywania źródeł i zasad finansowania tych projektów;
 - kontynuacja oraz rozwój programów poręczeń i gwarancji, w tym Krajowego Funduszu Gwarancyjnego BGK, szczególnie w obszarach, gdzie występuje wyższy poziom ryzyka w związku z innowacyjnym charakterem kredytowanych przedsięwzięć.
6. Potrzeba wzmocnienia polskiego rynku kapitałowego, jako źródła finansowania projektów, których kredytowanie w reżimie prawa bankowego i regulacji obowiązujących banki nie jest możliwe lub nie jest optymalne.
7. Wydatki na innowacje dają wymierne korzyści zasadniczo w horyzoncie długoterminowym. Politykom zazwyczaj trudniej jest podejmować decyzje o ponoszeniu istotnych nakładów, które nie zapewniają szybkiego zwrotu. Szczególnie w profilaktyce oraz ochronie zdrowia nakłady zwracają się dopiero po kilkuletnim okresie, za to w skali całej gospodarki;
 - w obszarze onkologii konieczne jest upowszechnienie badań profilaktycznych – wczesna diagnostyka jak i rozpoczęcie leczenia owocują znaczącym spadkiem śmiertelności, obniżeniem kosztów długotrwałego leczenia i dezaktywacji zawodowej pracowników.
8. W sektorze rolno-spożywczym mamy bardzo mocną pozycję na arenie międzynarodowej. Wsparcie na rzecz innowacji potrzebne jest zarówno dla dużych wytwórców, jak też dla drobnych gospodarstw rolnych i przetwórczych;
 - potrzebna jest długoterminowa strategia i budowa świadomości klimatycznej, jak również zapewnienie perspektywy optymalnego finansowania inwestycji przy stabilności regulacji prawnych;
 - edukacja rolników i inżynierów to nie tylko zagadnienia produktywności – przykładem do szczególnej analizy jest duże zużycie antybiotyków w hodowli, stąd narastający problem antybiotykoodporności w Europie;

- co prawda 1/5 naszych gospodarstw rolnych zapewni nam pokrycie krajowych potrzeb, ale pozostałe 4/5 ma istotny wpływ na zachowanie bioróżnorodności, świadcząc usługi ekosystemowe, które powinny również być docenione oraz stosownie wynagradzane.
9. Polska ma sporo sukcesów, zarówno w sferze wartościowych wynalazków, jak i produkcyjnych wdrożeń oraz sprzedaży innowacyjnych rozwiązań. Przykłady te warto upowszechniać celem budowy zrozumienia dla korzyści wynikających z konsekwentnego finansowania badań naukowych, także tych powiązanych z biznesowymi zastosowaniami ich rezultatów;
 - popularyzacja osiągnięć naukowych i rozwiązań ważnych dla poprawy dobrostanu społeczeństwa oraz środowiska przyrodniczego winna przyczynić się dla akceptacji ponoszenia wyższych nakładów na naukę i kształcenie, co z kolei wpłynie na pozyskiwanie dobrych kadr na rzecz podwyższenia poziomu badań i kształcenia.
 10. Dorobek sektorowych rad do spraw kompetencji zasługuje na szersze upowszechnienie – formułowane tam wnioski i rekomendacje w dużej mierze dotyczą kwestii współdziałania szkolnictwa, także wyższego, z przedsiębiorstwami;
 - krytyczne diagnozy, oczekiwania formułowane przez praktyków i analityków gospodarki, zasługują na zdecydowanie większą uwagę ze strony ośrodków decyzyjnych.
 11. Szkoły wyższe – konieczne zmiany sposobów, zasad i programów nauczania oraz oceny. Pracodawcy mogą wskazać swoje potrzeby w tym zakresie, ale to od samych uczelni zależy, jak będą sobie radzić na dynamicznym rynku zatrudnienia swych absolwentów;
 - kształcenie praktycznych umiejętności kierowania projektami, pracy zespołowej, krytycznego i analitycznego myślenia, sprawnej komunikacji, zarządzania w wielokulturowym środowisku itp. – to często podnoszone przez biznes niedostatki szkolnictwa wyższego, które uzupełniane zostają w trakcie pierwszych etapów kariery zawodowej w firmie.
 12. Kształcenie, doskonalenie zawodowe – po części jest to odpowiedzialność pracownika, ale po części także pracodawcy. Uczenie się = uczenie ustawiczne w warunkach wzrastającej zmienności otoczenia.
 13. Jakość i kompletność danych służących modelom sztucznej inteligencji warunkiem efektywności jej działania. Przestrzeganie regulacji dotyczących przetwarzania danych osobowych, a szczególnie danych wrażliwych, powinno być skrupulatnie egzekwowane.
 14. *Artificial Intelligence* – szansa jedna na wiele pokoleń. Międzynarodowe regulowanie jej stosowania to szczytne i potrzebne projekty. Tym niemniej, powinniśmy zwrócić uwagę na trudne do przewidzenia konsekwencje wynikające ze stosowania sztucznej inteligencji w celach przestępczych lub dla brutalnej walki politycznej i prowadzenia konfliktów zbrojnych.
 - etyka i praworządność w wykorzystywaniu danych to zagadnienia, które powinny stać się dobrą praktyką, jak również obowiązującym prawem.
 15. Państwo musi stymulować rozwój. Potrzebny jest dialog i porządna ocena skutków nowych regulacji w obszarze badawczo-rozwojowym. W międzynarodowej konkurencji musimy być lepsi i musimy być szybsi od innych, co oznacza potrzebę podniesienia jakości kształcenia.
 16. Nasze bieżące doświadczenia i perspektywy rozwoju współpracy z Ukrainą nie są tak dobre, jak mogłoby to wynikać z już dwuletniego okresu niezwyklej społecznej pomocy udzielonej naszym sąsiadom, którzy postanowili podczas wojny związać swój los z naszym krajem;

- oczekujemy uzupełnienia regulacji prawnych na rzecz stabilizowania sytuacji uchodźców, w tym wymiany pracowników naukowych oraz studentów w polskich uczelniach, a także zapewnienia skutecznych bodźców finansowych lub fiskalnych dla polskich przedsiębiorców, którzy będą chcieli wziąć udział w wielkim projekcie odbudowy oraz budowy nowej Ukrainy.

17. W konkluzjach indywidualnych wystąpień uczestnicy 6. Forum Akademicko-Gospodarczego zgłosili wiele dodatkowych wniosków, spośród których warto zasygnalizować następujące:

- przywrócenie właściwej – konstytucyjnej roli instytucji o krytycznym znaczeniu dla działania Państwa;
- uporządkowanie sposobu stanowienia, wdrażania i egzekwowania prawa; 35 tys. stron nowych przepisów rocznie to szaleństwo – w innych krajach kilka tysięcy wystarcza.
- stabilność systemu podatkowego i przewidywalność zmian w dłuższej perspektywie;
- wprowadzenie zachęt, ulg podatkowych lub odpisów dla przedsiębiorców w zakresie inwestycji w projekty naukowe, w tym projekty nieudane; ulgi oraz zachęty podatkowe dla naukowców i wynalazców w zakresie prowadzonych projektów badawczych oraz wynalazków – np. specjalna stawka podatkowa, jak dla niektórych pracowników IT;
- konieczne są nowe, adekwatne regulacje dotyczące praw własności intelektualnej, w szczególności uproszczenie postępowań dla małych oraz mikro przedsiębiorstw;
- niezbędna istotna modyfikacja systemu kształcenia na wszystkich poziomach; wsparcie dla nauczycieli jest narastającym problemem współczesnego nauczania;
- potrzeba budowy interdyscyplinarności w szkolnictwie wyższym – możliwość łączenia wykładów i zajęć ekonomicznych, społecznych, pedagogicznych, czy finansowych;
- uczelnie i instytuty badawcze powinny podejmować starania na rzecz rozwijania się jako atrakcyjne miejsca pracy, odpowiadające obecnym realiom rynku zawodowego, w tym szczególnie poprzez tworzenie elastycznych zasad zatrudnienia, perspektyw rozwojowych oraz efektywnych mechanizmów motywacyjnych dla pracowników;
- wspólnota akademicka powinna w większym stopniu promować wzorce, autorytety jak i dobre praktyki wykazujące, iż podejmowanie aktywności zawodowej w sektorze akademickim może być atrakcyjną drogą rozwoju osobistego;
- potrzebna bardzo bliska współpraca biznesu z uczelniami i wprowadzenie standardów współpracy – umowy, procesy, polityki – programy kształcenia, praktyki, doktoraty wdrożeniowe, wykłady doświadczonych menedżerów w uczelniach oraz edukacja w zakresie wzajemnych oczekiwań;
- edukacja ekonomiczna i obywatelska drogą do spójności społecznej i zrównoważonego rozwoju;
- stanowcze NIE dla bylejakości nauczania, jak i fałszerstw w obszarze kształcenia;
- niezbędne kształcenie tysięcy inżynierów i specjalistów IT w celu realizacji strategicznych projektów rozwojowych wykorzystujących osiągnięcia nauki oraz technologii;